education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS TWEEDE ADDISIONELE TAAL

VRAESTEL 1: TAAL IN KONTEKS en LETTERKUNDE

NOVEMBER 2008

PUNTE: 120

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 20 bladsye.

Kopiereg voorbehou

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit VIER afdelings.

AFDELING A:	Kyk- en Leesbegrip	VRAAG 1 – 3	(30 punte)
AFDELING B:	Opsomming	VRAAG 4	(10 punte)
AFDELING C:	Taal	VRAAG 5 – 9	(60 punte)
AFDELING D:	Letterkunde	VRAAG 10 – 12	(20 punte)

2. Beantwoord AL die vrae.

3. Lees die instruksies by AL die vrae.

4. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is, in die middel van die bladsy.

5. Trek 'n streep na elke afdeling.

6. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: KYK- EN LEESBEGRIP

VRAAG 1: TYDSKRIFARTIKEL

Lees die onderstaande teks en beantwoord die vrae.

[Uit: *Footprints in the Sands of Time,* DoE 2007]

DIE MAN AGTER DIE MADIBA-HEMP

1. Sonwabile Ndamase het die Vukani-modereeks begin. Dit was die Madiba-hemp wat hom bekend gemaak het. Dit is nie meer vreemd om ŉ Afrika-hemp te dra nie. Nelson Mandela het ŉ modeleier geword. Sonwabile sê: "Hy weet presies wat hy wil dra. Al die Madiba-hemde is kleurryk."

2. Madiba het baie vir die modewêreld beteken. Voor Madiba se tyd het mense klere gekies op grond van waarheen hulle op pad was. Daarna het hulle begin aantrek in ooreenstemming met waar hulle vandaan kom.

3. Swart ontwerpers kan Madiba nie genoeg bedank dat hy die Afrika-hemp bekend gemaak het nie. Hierdie hemde word al gewilder. ŉ Mens kan gemaklik en netjies lyk, al dra jy nie ŉ swart pak en das nie. Nou kan jy met trots jou Afrika-hemp na die deftigste funksie dra. Dit is alles aan Madiba te danke.

4. Wie is die man agter die Madiba-hemp? As lid van die koninklike Pondo-familie kon Sonwabile Ndamase ŉ weelderige en gemaklike lewe gekies het, maar sy ma het anders gedink. Hy vertel: "My ma het besef dis belangrik dat ons die Westerse kultuur aanvaar. Dis nie goed dat koninklikes so bedien word nie."

5. Sy wou hulle vir die regte lewe voorberei. Sy was ŉ kleremaakster en naald en gare het hom van kleins af soos ŉ mot na ŉ kers getrek. Op agt jaar kon hy al ŉ soom inwerk.

6. Vandag is Sonwabile Ndamase ŉ wêreldberoemde ontwerper.

[Verwerk uit: *Vrouekeur*, 5 November 2004]

Kopiereg voorbehou

WOORDEBOEKGEBRUIK

ontwerper: iemand wat 'n voorlopige skets maak. **English** (designer), **Sepedi** (moakanyi), **Isizulu** (mthungi).
weelderig: oorvloedig, oordadig, in weelde. **English** (luxurious, in luxury), **Sepedi** (matsaka), **Isizulu** (vukubusa/nethezeka).

[Uit: *HAT* en *TWEETALIGE WOORDEBOEK*]

VRAE:

1.1 Wie is die ontwerper van die Madiba-hemp? Gee die naam en van. (1)

1.2 Kies die KORREKTE antwoord.

Die Madiba-hemp word so genoem omdat ...

A Madiba die hemde dra.
B Sonwabile Madiba se vriend is.
C Madiba die hemde verkoop.
D die hemde na Sonwabile vernoem is. (1)

1.3 Watter EEN woord in paragraaf 1 beskryf die belangrikste kenmerk van die Madiba-hemde? (1)

1.4 1.4.1 Kan 'n Madiba-hemp deesdae na 'n formele funksie gedra word? Ja/Nee (1)

1.4.2 Haal EEN woord uit paragraaf 3 aan om jou antwoord in VRAAG 1.4.1 te motiveer. (1)

1.5 Wie besluit wat Madiba sal aantrek? (1)

1.6 Wat moes mans in die verlede aantrek as hulle na 'n formele funksie gaan? Noem TWEE dinge. (2)

1.7 Gee EEN woord uit paragraaf 3 wat sê dat <u>al meer mense graag Madiba se hemde aantrek</u>. (1)

1.8 Wie het vir Sonwabile geleer om naaldwerk te doen? (1)

1.9 Kies die REGTE antwoord.

"... *naald en gare het hom van kleins af soos 'n mot na 'n kers getrek"* (par. 5). Die uitdrukking beteken ...

A motte hou van hitte.
B motte hou van naald en gare.
C hy kon naald en gare nie los nie.
D hy kon kerse nie uitlos nie. (1)

1.10 1.10.1 Sê of die volgende WAAR of ONWAAR is:

Sonwabile Ndamase het arm groot geword. (1)

1.10.2 Motiveer jou antwoord in VRAAG 1.10.1. (1)

1.11 Hoe het Mandela mans se klerestyl verander? (1)

1.12 Watter EEN woord sê dat Sonwabile *internasionaal* bekend is? (1)

1.13 Waarom, dink jy, het Madiba so 'n groot invloed op die wêreld? (1)
[16]

VRAAG 2: STROKIESPRENT

Lees die strokiesprent en beantwoord die vrae.

[Uit: *Rapport,* 2007]

VRAE:

2.1 Kies slegs die REGTE antwoord.

"vir die negende keer" in raampie 2 beklemtoon dat ...

A Jeremy na sy ma luister.
B sy ma al moedeloos is.
C Jeremy baie fluks is.
D sy ma hom liefdevol behandel. (1)

2.2 Waarom is "*WORD WAKKER JEREMY!"* in raampie 2 in hoofletters en vetdruk geskryf? (1)

2.3 Bestudeer raampie 4, 5 en 6. Verduidelik hoekom Jeremy nog nie geleer het om dinge vir homself te doen nie? (1)

2.4 Kies die REGTE antwoord.

Jeremy se liggaamstaal en gedrag vertel dat hy ... optree.

A doelgerig
B gedissiplineerd
C onvolwasse
D selfstandig (1)

2.5 2.5.1 Dink jy Jeremy is gelukkig met hoe sy ouers hom behandel? Ja/Nee (1)

2.5.2 Motiveer jou antwoord in VRAAG 2.5.1. (1)

2.6 2.6.1 Bestudeer raampie 7. Wil die pa hê dat Jeremy selfstandig moet optree? Ja/Nee (1)

2.6.2 Gee 'n rede vir jou antwoord. (1)
[8]

VRAAG 3: ADVERTENSIE

Lees die onderstaande advertensie en beantwoord die vrae.

Bel 084 145 vir ...

- nuwe kontrakte en opgraderings,
- gratis sim-kaart,
- gratis konneksie en
- gratis aflewering.

WEN

EEN VAN 6 **HUMMERS**

Gradeer op na een van die volgende:

GRATIS NOKIA E65

R145 per maand x 24 op *casualchat* 100

- 100 gratis minute
- MP3-speler

GRATIS SAMSUNG E250

- R50 per maand x 24 op *controlchat* 50
- 25 SMS'e p.m.

Teken in op 'n nuwe kontrak of gradeer jou foon op en jy kan een van 6 HUMMER H3's wen.

Elke maand moet EEN HUMMER gewen word.
Kompetisie sluit EINDE JANUARIE.

Waarvoor wag jy? Doen dit nou!

cell c
direct
for yourself

[Uit: *Huisgenoot,* 15 November 2007]

VRAE:

3.1 Hoe kan jy met Cell C kommunikeer? (1)

3.2 Waarom word "*WEN*" met groot, donker letters geskryf? (1)

3.3 Wat moet jy doen om een van 6 Hummers te wen? Noem TWEE moontlikhede. (2)

3.4 Na watter selfoon moet jy opgradeer, as jy 'n MP3-speler wil hê? (1)

3.5 Hoe gereeld sal iemand 'n Hummer kan wen? (1)
[6]

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING

VRAAG 4

- Vir jou eie veiligheid is daar sekere dinge wat jy nooit moet vergeet nie.
- Som die *belangrikste* inligting oor algemene veiligheid in *SEWE volsinne* op.
- Jou opsomming moet 60 woorde lank wees.
- Skryf die getal woorde onderaan die opsomming.

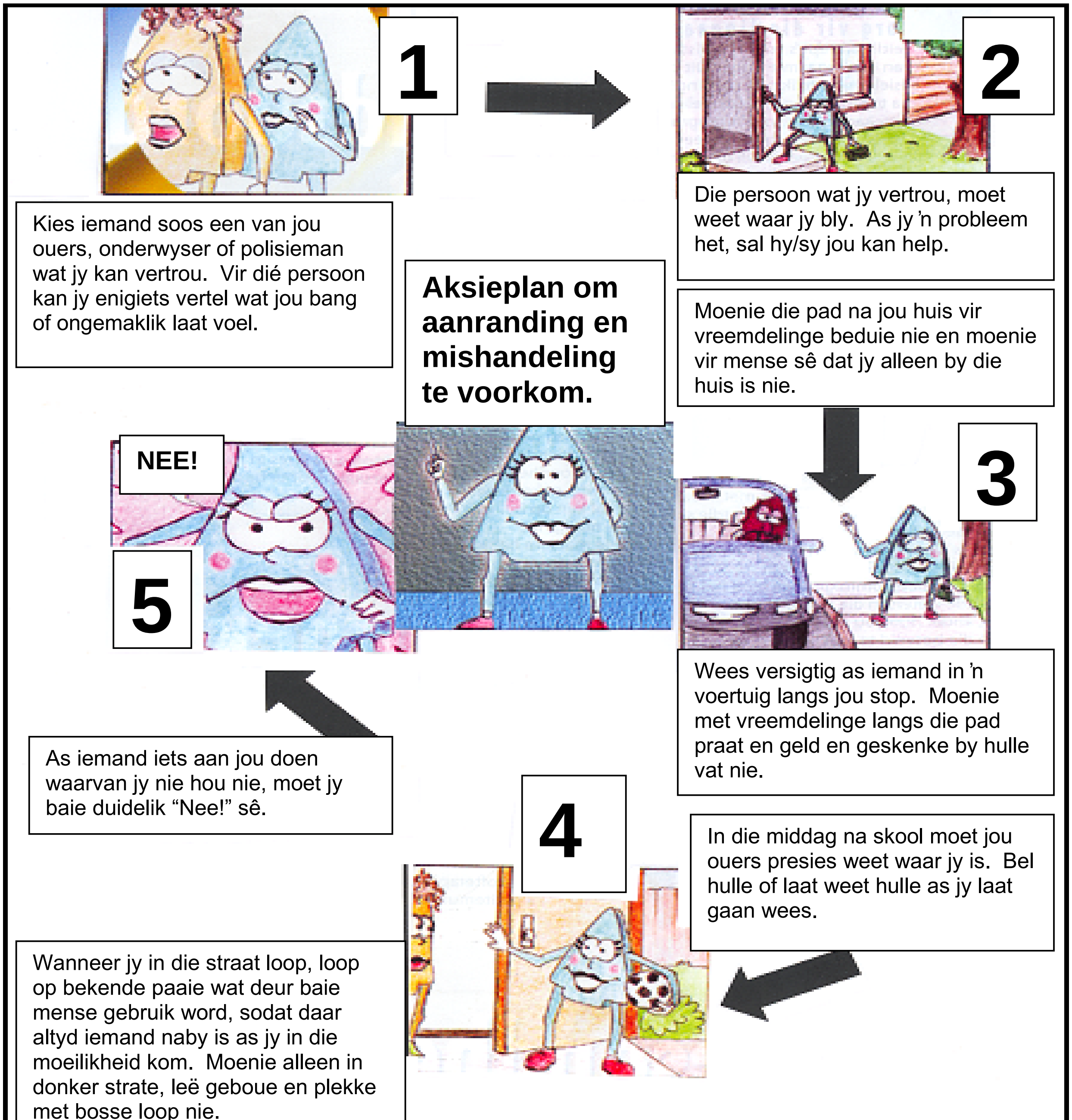

[Uit: *ELAN*, Mei 2007]

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAAL

VRAAG 5: STROKIESPRENT

Lees die strokiesprent en beantwoord die vrae.

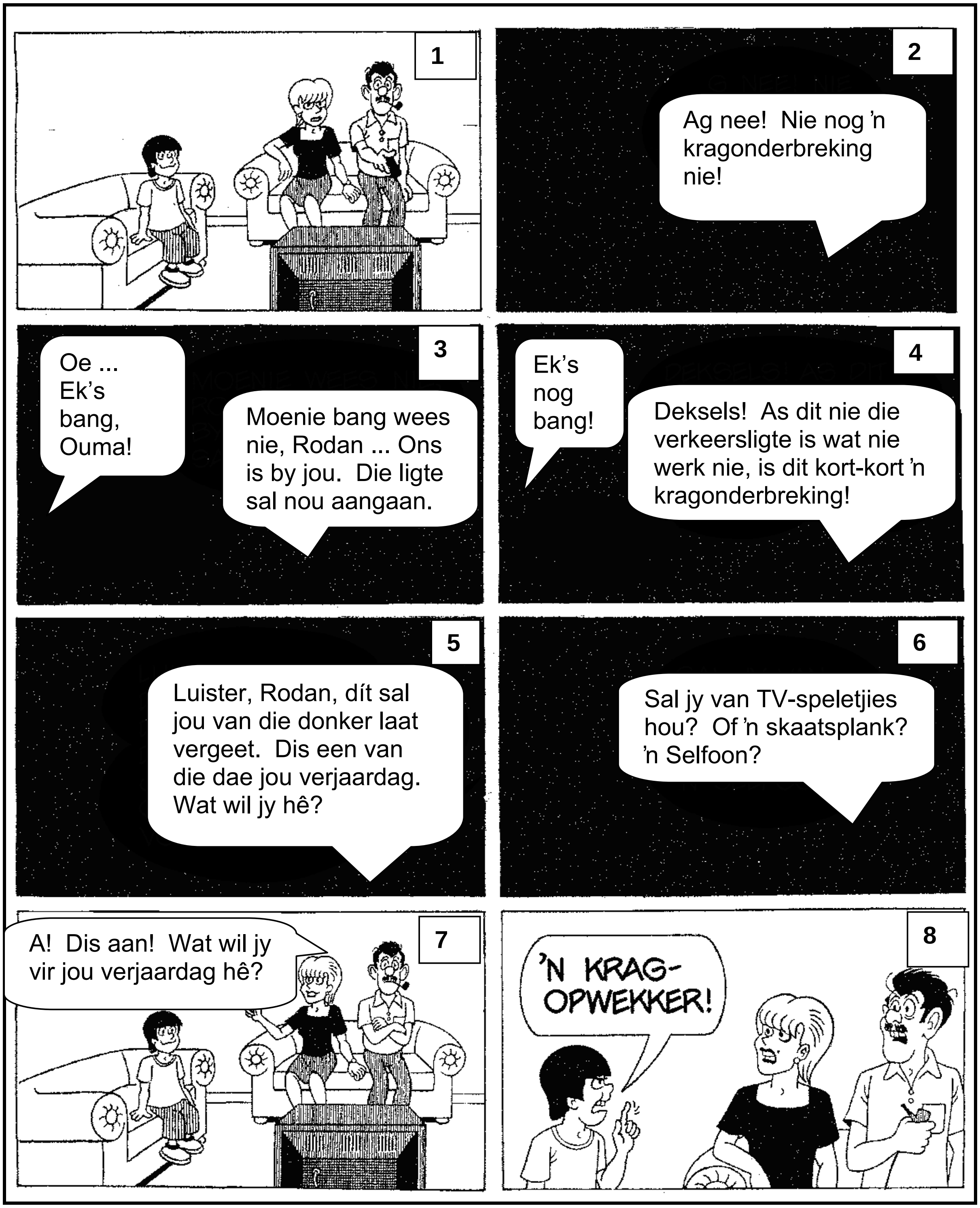

[Uit: *RAPPORT-TYDSKRIF,* 14 Augustus 2005]

Volg die instruksies in die regterkantste kolom om die regte antwoorde in die linkerkantste kolom te gee. Skryf net die vraagnommer en die korrekte antwoord neer. Antwoorde op VRAAG 5.1 – 5.23 moet korrek gespel wees.

Oupa, Ouma en hul kleinseun Rodan is ŉ gelukkige gesin wat (5.1 *in/op*) ŉ klein (5.2 *plaas*) woon.	5.1 5.2	Kies die regte woord. Gee die verkleining.	(1) (1)
(5.3 *Elke aand*) sit hulle saam om (5.4 *televisie kyk*).	5.3 5.4	Gee een woord. Vul die infinitief in.	(1) (1)
Die gesin hou (5.5 *van + dit*) om na dieselfde (5.6 *program*) te kyk.	5.5 5.6	Gee die regte vorm. Gee die meervoud.	(1) (1)
(5.7 *Skielik/Dadelik*) gaan die ligte af.	5.7	Kies die regte woord.	(1)
Die leesteken na die woorde: "*Ag nee*!", in raampie 2, is ŉ (5.8 *koppelteken/uitroepteken/ deelteken*).	5.8	Kies die regte antwoord.	(1)
Rodan is ŉ (5.9 *iemand wat bang is*).	5.9	Gee een woord.	(1)
Sy ouma troos hom om nie bang te wees nie, want die ligte sal (5.10 *binnekort/kortliks*) aangaan.	5.10	Kies die regte woord.	(1)
Rodan is nou siek en (5.11 ...) vir die kragonderbrekings, want hy is (5.12 *baie bang*) vir die donker.	5.11 5.12	Voltooi die uitdrukking. Gee die intensiewe vorm.	(1) (1)
Rodan gaan een van die dae sy verjaardag (5.13 *vier/fier*).	5.13	Kies die regte woord.	(1)
Ouma wonder (5.14 *wat/wie*) die beste verjaardaggeskenk vir hom sal wees.	5.14	Kies die korrekte woord.	(1)
Ouma se reaksie in raampie 7: "A! Dis aan!" is ŉ bewys van haar (5.15 *blydskap/treurigheid ontevredenheid*).	5.15	Kies die regte woord.	(1)
Rodan, wat op die (5.16 *bed/rusbank*) in raampie 7 sit, voel baie (5.17 *gelukkig*) dat die lig elke keer afgaan.	5.16 5.17	Kies die regte woord. Gee die antoniem.	(1) (1)

Oupa en Ouma vind dit (5.18 *vreemd/snaaks*) dat Rodan ʼn kragopwekker wil hê.	5.18	Kies die korrekte woord met die hulp van die woordeboek. **vreemd** b.nw. en bw. (-e) **1** onbekend, nie vertroud nie: *Vreemde mense wat hier kom woon.* **snaaks** b.nw. en bw. **1** grappig: *Hy probeer altyd snaaks wees.*	(1)
Hy is hulle (5.19 *een*) kleinkind.	5.19	Gee die regte vorm.	(1)
Rodan is (5.20 *bang*) as ander kinders vir die donker.	5.20	Gee die regte vorm.	(1)
Rodan is sy ouma en oupa (5.21 sê/se) geliefkoosde (5.22 *kleindogter*).	5.21 5.22	Kies die korrekte woord. Gee die teenoorgestelde geslag.	(1) (1)
Vir Rodan sal dit ʼn (5.23 *goed*) dag wees as daar nie meer kragonderbrekings is nie.	5.23	Gee die regte vorm.	(1)

[23]

Kopiereg voorbehou

VRAAG 6: STROKIESPRENT

Lees die strokiesprent en beantwoord die vrae.

Ben praat met die bouer wat werk by sy huis gedoen het. Hy is baie kwaad, want die bouer het baie dinge verkeerd gedoen.

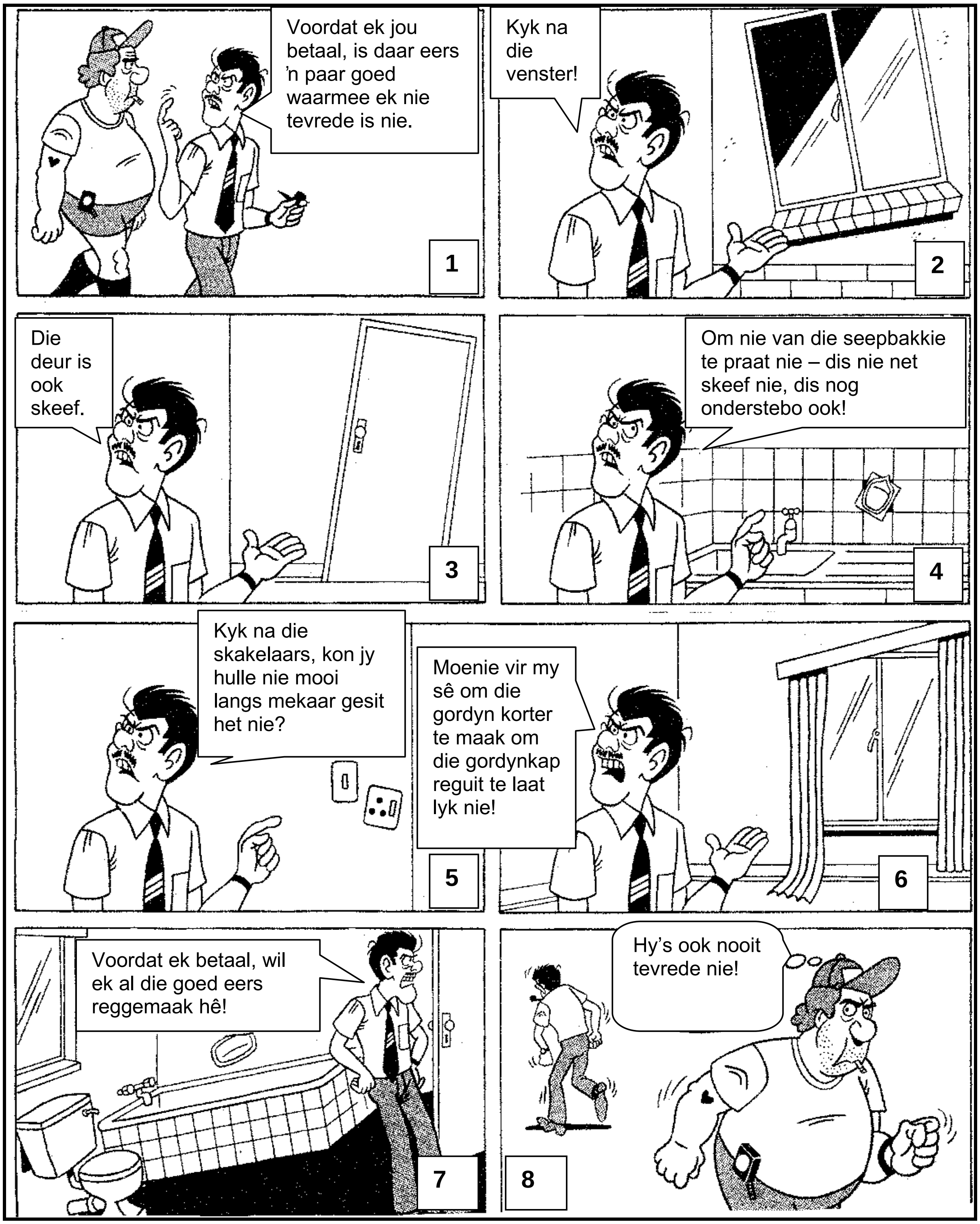

[Uit: *RAPPORT-TYDSKRIF,* 12 November 2004]

Skryf die volgende sinne oor volgens die instruksies in die regterkantste kolom.

(6.1 Ben is nie tevrede met die werk nie.)	6.1	Skryf die sin in die verlede tyd.	(1)
*(*6.2 Ben sê: "Jy moet na die venster kyk.")	6.2	Skryf die sin in die indirekte rede.	(2)
(6.3 Die deur is skeef.)	6.3	Skryf in die ontkennende vorm.	(2)
Die seepbakkie is nie reg nie. (6.4 *omdat*) Die seepbakkie is onderstebo.	6.4	Verbind die sinne soos aangedui.	(1)
6.5 Die bouer het die lig se skakelaar reg ingesit.	6.5	Skryf die sin in die lydende vorm.	(2)
6.6 Die ligskakelaars lyk sleg teen die muur.	6.6	Skryf die sin in die toekomende tyd.	(1)
Die een gordyn (6.7 *hang skeef altyd*) op die vloer.	6.7	Gee die regte woordorde.	(1)
Die vloer is baie ongelyk. (6.8 *daarom*) Die bad staan skeef.	6.8	Verbind die sinne soos aangedui.	(1)
Ben is baie ontevrede met die bouer se werk. (6.9 *Waarmee* ...)	6.9	Voltooi die vraag.	(2)
Die bouer moet die werk regmaak. (6.10 *Die bouer is vasberade om ...* .)	6.10	Voltooi die sin.	(1)
6.11 Die bouer sê hy sal al die foute regmaak.	6.11	Skryf in die direkte rede.	(2)
Die bouer vra: "Het ek iets verkeerds gedoen?" (6.12 Begin so: *Die bouer wil weet of ...* .)	6.12	Voltooi die sin.	(2)
6.13 Die bouer moet die bad regmaak.	6.13	Skryf die sin in die lydende vorm.	(2)

[20]

VRAAG 7: REDIGERING

Lees die strokiesprent en beantwoord die vrae.

[Uit: *RAPPORT-TYDSKRIF,* 24 Maart 2002]

Volg die instruksies in die regterkantse kolom en skryf die sin korrek oor.
Onderstreep die fout(e) wat jy reggemaak het.

7.1 Ben het sy karavan verloor.	7.1	Verbeter die spelfout.	(1)
7.2 Die man se pet sit nie skeef.	7.2	Korrigeer die taalfout.	(1)
7.3 Alle voertuie behoort om getoets te word.	7.3	Skryf die sin reg oor.	(1)
7.4 Ben se vrou en kinders is weg daarom is hy ontsteld.	7.4	Vul die ontbrekende komma in.	(1)
7.5 Die motor met wat Ben ry, is padwaardig.	7.5	Korrigeer die taalfout.	(1)
7.6 Ben sê vir die man: "Ek ken dat my ligte werk."	7.6	Korrigeer die taalfout.	(1)
7.7 Ben skreeu met die man, want hy is ontsteld.	7.7	Korrigeer die taalfout.	(1)
7.8 The traffic cop instructs Ben to get out of his car.	7.8	Vertaal die sin in Afrikaans.	(2)

[9]

VRAAG 8: KRITIESE TAALBEWUSTHEID

8.1 Kyk na die strokiesprent in VRAAG 2 (bl. 5).

Kies die REGTE antwoord.

In raampie 7 sê die ma: "Hoe sal my ou seuntjie oorleef?"

Die ma se woorde bewys dat sy ... haar seun is.

A moeg vir
B lief vir
C kwaad vir
D opgewonde oor (1)

8.2 Kyk na die Cell C-advertensie in VRAAG 3 (bl. 6).

Waarom word die woord *"gratis"* so baie in die advertensie gebruik? (2)
[3]

VRAAG 9: KYK EN KOMMUNIKEER

Kyk na die prente, lees die situasie en voer elke keer die opdrag uit.

9.1 SITUASIE: Die Juffrou is baie bly oor Jannie so goed gedoen het met sy taak. Sy WENS hom GELUK met sy goeie punte en MOEDIG hom AAN.

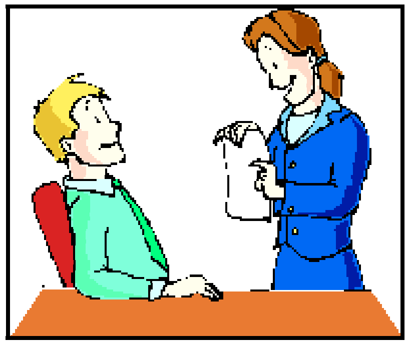

OPDRAG: Wat sê die juffrou om Jannie geluk te wens en aan te moedig? Voltooi die sin in ongeveer 10 woorde.

Juffrou: Jannie, ... (2)

9.2 SITUASIE: Die vrou, Tharusha, het laat gewerk en laat by die huis gekom. Haar man, Devin, het heerlike kos vir haar gemaak. Hy laat haar by die tafel sit en bring vir haar kos. Tharusha is baie DANKBAAR en het groot WAARDERING vir sy moeite.

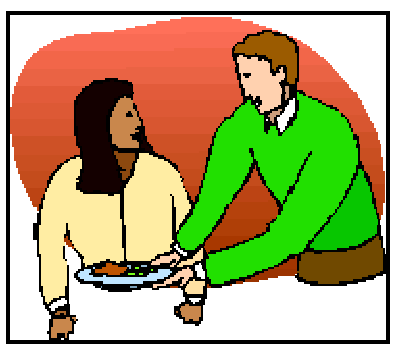

OPDRAG: Wat sê Tharusha om haar man te bedank en te sê hoeveel sy dit waardeer?
Voltooi die sin in ongeveer 10 woorde.

Devin: Hier is jou kos, ek hoop jy geniet dit!

Tharusha: Devin, ... (2)

9.3 SITUASIE: Jan werk op die rekenaar en hy konsentreer baie hard. Skielik werk die rekenaar nie meer nie. Hy kan die probleem nie self oplos nie en moet Sam BAIE MOOI VRA om hom te kom help.

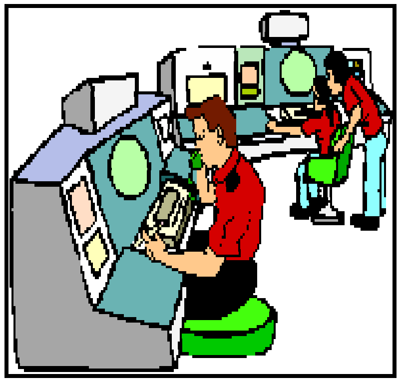

OPDRAG: Wat sal Jan se woorde wees? Kies die REGTE antwoord.

A Jan: Sam, kom hier man! Die simpel rekenaar werk nie!
B Jan: Sam, maak dadelik my rekenaar reg! Dit werk nie!
C Jan: Sam, sal jy asseblief my rekenaar regmaak? Dit wil nie werk nie.
D Jan: Sam, mag jy miskien my rekenaar regmaak? Die ding werk nie. (1)

[5]

TOTAAL AFDELING C: 60

AFDELING D: LETTERKUNDE

KINDERS VAN DIE AARDE – Charles Fryer

- Hierdie afdeling bestaan uit DRIE vrae.
- Beantwoord TWEE vrae.

VRAAG 10: ALGEMENE VRAAG

10.1 Lees die volgende beskrywings aandagtig deur en sê watter karakter elke keer beskryf word:

10.1.1 Hy het veertig jaar lank by die Landboukoöperasie gewerk en het nooit getrou nie. (1)

10.1.2 Hy lyk veel gedugter as die vorige jaar toe hy die naelloop gewen het. (1)

10.1.3 Hy was sy hele lewe lank maar lugtig vir ŉ spokery. (1)

10.1.4 Hy was ŉ dankbare persoon wat vir elke negatiewe ding ŉ positiewe antwoord het. (1)

10.1.5 Hy het ŉ groot swakheid gehad, en dit was nuuskierigheid. (1)

10.2 Wie is die hoofkarakter in die kortverhaal " ŉ Man kom tuis"? (1)

10.3 Wat beteken die aanhaling "toe begin ons weer ŉ spannetjie"? (1)

10.4 In die verhaal "Rooikoos Willemse is soek" het Rooikoos alles verloor. Waar bly hy nou? (1)

10.5 Hoeveel dae het dit die kraai gevat voordat hy na die broer teruggekom het? (1)

10.6 Watter ooreenkoms het Jakob en Willem met mekaar gemaak? (1)

[10]

EN/OF

VRAAG 11: ROOIKOOS WILLEMSE IS SOEK – Abraham H de Vries

11.1 Vul die ontbrekende woorde in:

Rooikoos Willemse se swakheid was 11.1.1 ... terwyl die verteller se swak puntjie 11.1.2 ... was. (2)

11.2 Die verteller sê die hoteleienaar is ŉ snaakse mannetjie. Gee ŉ karaktertrek van die hoteleienaar wat hom die beste beskryf. (1)

11.3 11.3.1 Sê of die volgende stelling WAAR of ONWAAR is:

Rooikoos was nooit ʼn goeie man nie. (1)

11.3.2 Gee ʼn motivering vir jou antwoord op VRAAG 11.3.1. (1)

Lees die onderstaande aanhaling en beantwoord die vrae.

> Maar ewentewil, toe Barrydale se eerste span daardie Saterdag op my dorp kom speel, toe was Rooikoos Willemse al by die stadium waarop ʼn mens kon sê die tier lê hom vas en hy skop nie eens meer nie ...

11.4 In watter sportsoort het die twee spanne teen mekaar gekompeteer? (1)

11.5 Wie het daardie jaar vir Rooikoos se span begin speel? (1)

11.6 Gee voorbeelde van TWEE eiendomme wat Rooikoos verloor het. (2)

11.7 Wat was die enigste item wat Rooikoos die Sondagoggend in Barrydale se hotelkamer herken het? (1)
[10]

EN/OF

VRAAG 12: ’N MAN KOM TUIS – Pirow Bekker

12.1 Watter soort troeteldier het die Gouws-gesin gehad? (1)

12.2 Noem DRIE artikels wat deel was van meneer Gouws se bagasie. (3)

12.3 Pas die korrekte karakter in KOLOM B by ʼn beskrywing in KOLOM A. Skryf net die vraagnommer en die letter (A – E) neer, bv. 12.3.6 F.

KOLOM A		KOLOM B	
12.3.1	Gouws se oudste seun	A	Mevrou Gouws
12.3.2	Doodgelukkig alleen op ʼn lang rit	B	Meneer Gouws
12.3.3	ʼn Week se baard op sy wange	C	Petrus
12.3.4	Doen breiwerk	D	Verteller
12.3.5	Ken die viermaaltafel	E	Gawie

(5)

12.4 Hoekom het die verteller verby meneer Gouws se huis gery? (1)
[10]

TOTAAL AFDELING D: 20

GROOTTOTAAL: 120

Kopiereg voorbehou